

DOI 10.34132/mspc2025.02.13.10

Андрій Саченко

ПОБУДОВА ВОДНОГО УПРАВЛІННЯ НА МИКОЛАЇВЩИНІ: ШЛЯХ ВІД ЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ДО БАСЕЙНОВОГО ПРИНЦИПУ

У тезах досліджується еволюція системи водного управління в Миколаївській області – регіоні, що характеризується ризикованим землеробством та критично залежить від зовнішніх водних ресурсів. Досліджено шлях розвитку водогосподарських органів в радянський період та за період незалежності України. Висвітлено побудову водогосподарського комплексу від періоду домінування меліорації, і завершуючи стратегічною реформою 2015–2018 років. Простежено ключові реорганізації, які призвели до створення Регіонального офісу водних ресурсів у 2018 році, що стало результатом імплементації Директиви ЄС 2000/60/ЄС. Підкреслюється комплексний підхід та басейновий принцип, що відповідає вимогам Водної Рамкової Директиви ЄС і є основою діяльності нинішнього Регіонального офісу водних ресурсів у Миколаївській області. Його завдання охоплюють не лише експлуатацію систем, а й моніторинг якості вод та енергозбереження. Незважаючи на прогресивні структурні зміни, головна проблема регіону – обмеженість водних ресурсів – залишається актуальною і вимагає постійного впровадження жорстких режимів водозбереження та пошуку нових джерел.

Ключові слова: водні ресурси, басейновий принцип управління, водогосподарський комплекс, інтегроване управління, державна водна політика.

Миколаївська область традиційно класифікується як зона ризикованого землеробства з обмеженим запасом водних ресурсів. Водозабезпечення регіону критично залежить від притоку річкових вод з інших областей. Це обумовлює ключове завдання для місцевого управління: гарантувати стабільний доступ до води як для сільськогосподарських виробників, так і для громад. Сучасні водогосподарські проблеми набули не тільки загальнодержавного, але й міжнародного значення, стали одним з головних чинників національної безпеки України.

Історія формування органів управління водними ресурсами на Миколаївщині є яскравим прикладом еволюції державної політики – від суто господарського підходу до інтегрованого екологічного управління.

Так, згідно рішення виконавчого Комітету Миколаївської обласної Ради депутатів трудящих від 27 жовтня 1954 р., на підставі якого, на базі відділу водного господарства Облсільгоспуправління з 15 жовтня 1954 р. було створене обласне управління водного господарства [1].

У 1964 р. обласне управління реорганізоване в Миколаївське обласне виробниче управління по зрошуваному землеробству і водному господарству (Облземводгосп) Державного виробничого Комітету по зрошуваному землеробству і водному господарству.

З 1977 р. Миколаївське обласне управління водного господарства було перейменоване у Миколаївське обласне виробниче управління меліорації і водного господарства.

На початку 2000 р. парламент схвалив Концепцію розвитку водного господарства України, а через два роки прийняв Загальнодержавну програму розвитку водного господарства. У результаті вперше на законодавчому рівні було закріплено басейнову систему управління водокористуванням, охороною вод та відтворенням водних ресурсів.

Вищевказані законодавчі дії були обумовлені імплементацією урядом України Водної Рамкової Директиви 2000/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу від 23 жовтня 2000 р. про встановлення рамок діяльності Співтовариства у сфері водної політики та з метою забезпечення раціонального використання і охорони вод, відтворення водних ресурсів та інтегрованого управління ними [4]. Цей ключовий документ є основою водної політики Європейського Союзу, що вимагає, аби управління водними ресурсами здійснювалося за гідрографічним принципом (у межах природних річкових басейнів, а не адміністративних областей, як це відбувалося за часи Радянського Союзу, та перейшло у спадок нашої державі).

Відповідні норми були закріплені у ст. 13 Водного Кодексу України, згідно якої державне управління у

галузі використання й охорони вод та відтворення водних ресурсів здійснюється за басейновим принципом на основі відповідних державних, цільових, міждержавних та регіональних програм, а також планів управління річковими басейнами.

З метою приведення цих управлінських змін до європейських критеріїв, наказом Державного агентства водних ресурсів України від 6 травня 2011 р. № 48 Обласне виробниче управління водного господарства перейменоване в Обласне управління водних ресурсів.

Згідно наказу Державного агентства водних ресурсів України від 16 листопада 2015 р. № 138 Миколаївське обласне управління водних ресурсів перейменовано (шляхом реорганізації) в Південно-Бузьке басейнове управління водних ресурсів, а з грудня 2018 р. – Регіональний офіс водних ресурсів у Миколаївській області.

На думку фахівців управління суб'єктами водокористування за басейновим принципом буде спрямоване на стале водозабезпечення населення і галузей економіки шляхом впровадження перспективних екологічних нормативів використання водних ресурсів, запобігання шкідливій дії вод. Для більш повної реалізації басейнового принципу необхідно створити управлінські структури, що будуть здійснювати в межах водозбірних басейнів функції планування, координації і контролю з розмежуванням повноважень у питаннях використання водних ресурсів між органами державної влади і місцевого самоврядування [4].

Основними завданнями Регіонального Офісу водних ресурсів у Миколаївській області є забезпечення реалізації державної політики, спрямування та координація діяльності організацій, що належать до сфери управління Державного агентства водних ресурсів України, з питань управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів, розвитку водного господарства у межах Миколаївської області, організація експлуатації водогосподарських споруд, виконання поточних та капітальних ремонтів водогосподарських об'єктів.

На сьогоднішній день Регіональний офіс водних ресурсів у Миколаївській області є основним виконавцем державної водної політики в регіоні. Його основні завдання сфокусовані на:

- управлінні і відтворенні поверхневих водних ресурсів;
- експлуатації та ремонті водогосподарських об'єктів;
- організації діяльності підпорядкованих структур [2].

Перелік пріоритетів свідчить про комплексний підхід, що охоплює не лише традиційні завдання, а й сучасні виклики.

По-перше, це інтегроване управління водними ресурсами, що є ядром сучасної стратегії, спрямоване на узгодження інтересів усіх водокористувачів і екологічних потреб.

По-друге, моніторинг якості вод. Включення моніторингу поверхневих вод та питного водопостачання демонструє відповідь на суспільний запит щодо якості води та готовність застосовувати сучасне обладнання.

По-третє, енергозбереження. Безпосередньо заходи із запровадження енергоефективного обладнання відображають усвідомлення необхідності оптимізації витрат в енергоємній водогосподарській галузі.

Структура Офісу включає польові дільниці (Ковалівська, Кам'янська, Новоодеська, Новобузька, Снігурівська) та спеціалізовані лабораторії (моніторингу вод/ґрунтів, питного водопостачання). Така розгалужена система дозволяє ефективно вирішувати питання на місцях.

Крім виконання державних завдань, Регіональний офіс водних ресурсів надає платні послуги юридичним особам, що є типовим для бюджетних установ і слугує додатковим джерелом фінансування експлуатаційної діяльності. Основні послуги включають:

- переміщення води для зрошення;
- виготовлення паспортів гідротехнічних споруд;
- лабораторні вимірювання якості вод і ґрунтів;
- послуги спецтехніки та ремонту обладнання.

Ця комерційна діяльність є критично важливою для підтримки інженерної інфраструктури меліоративних систем, особливо в умовах обмеженого державного фінансування.

Враховуючи викладене можна узагальнити, що водогосподарський комплекс Миколаївщини пройшов шлях від вузькогалузевої структури до інтегрованої регіональної системи управління. Перехід на басейновий принцип є прогресивним кроком, який забезпечує системний підхід до вирішення екологічних та господарських проблем водних ресурсів. Попри сучасні підходи, головною проблемою залишається обмеженість водних ресурсів, що вимагає постійного пошуку нових джерел та впровадження жорстких режимів водозбереження та ефективного зрошення. При цьому ефективність Регіонального офісу прямо залежить від його здатності впроваджувати інновації та забезпечувати прозорість у використанні бюджетних і залучених коштів.

References

1. Khlan, O.V. (2020). Yakisnyy vodnyy menedzhment-vyznachalna umova dlya zdorovoho maybutnoho [High-quality water management is a determining condition for a healthy future]. *Vseukrayinskyi suspilno-politychnyy zhurnal «Imena» – All-Ukrainian socio-political journal «Names»*, 91, (pp. 1-7) [in Ukrainian].
2. Nakaz Derzhavnoho ahentstva vodnykh resursiv Ukrayiny «Pro zatverdzhennya Polozhennya pro Rehional'nyy ofis vodnykh resursiv u Mykolayivskiy oblasti» No.180 vid 29 hrudnya 2023 r. [Order of the State Agency of Water Resources of Ukraine «On Approval of the Regulations on the Regional Office of Water Resources in Mykolaiv Region» No. 180 dated December 29, 2023]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://surl.li/rpyqwp> [in Ukrainian].
3. Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny «Pro zatverdzhennya planu priorytetnykh diy Uryadu na 2018 rik» No. 244-r vid 28 berezhnya 2018 r. [Directive of the Cabinet of Ministers of Ukraine «On Approval of the Government's Priority Action Plan for 2018» No. 244-p dated March 28]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2018-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
4. Stashuk, V.A., Mokin, V.B., Hrebin, V.V., & Chunarov, O.V. (2014). *Naukovi zasady ratsionalnoho vykorystannya vodnykh resursiv Ukrayiny za baseynovym pryntsypom [Scientific principles of rational use of water resources of Ukraine according to the basin principle]*. Kherson [in Ukrainian].

DOI 10.34132/mspc2025.02.13.10

Andrii Sachenko

**CONSTRUCTION OF WATER MANAGEMENT IN MYKOLAIV REGION: THE PATH FROM
CENTRALIZATION TO THE BASIN PRINCIPLE**

The theses examine the evolution of the water management system in the Mykolaiv region, a region characterized by risky agriculture and critically dependent on external water resources. The path of development of water management bodies in the Soviet period and during the period of independence of Ukraine is investigated. The construction of the water management complex from the period of dominance of land reclamation and ending with the strategic reform of 2015–2018 is highlighted. The key reorganizations that led to the creation of the Regional Office for Water Resources in 2018, which was the result of the implementation of the EU Directive 2000/60/EC, are traced. The integrated approach and the basin principle are emphasized, which meet the requirements of the EU Water Framework Directive and are the basis of the activities of the current Regional Office for Water Resources. Its tasks cover not only the operation of systems, but also water quality monitoring and energy saving. Despite progressive structural changes, the main problem of the region – limited water resources – remains relevant and requires the constant implementation of strict water conservation regimes and the search for new sources.

Keywords: water resources, basin management principle, water management complex, integrated management, state water policy.

Відомості про автора / Information about the author

Андрій Саченко, аспірант кафедри публічного управління та адміністрування, Юридичного факультету, Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: kalz@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0009-0002-5666-0035>.

Andrii Sachenko, PhD-student of the Department of Public Management and Administration, Faculty of Law, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: kalz@ukr.net, orcid: <https://orcid.org/0009-0002-5666-0035>.